

Izgoja v samostanih.

Kar smo v današnjem uvodnem članku starišem polagali na srce gledé njihovih sinov, to velja v obče tudi gledé njihovih hčer. Akoravno se kmečka ženska mladina v primeri z možko le malo oddaje v mestna izobraževališča, vendar imamo povoda dovolj, tudi v tej zadevi nekaj besed izpregovoriti, katere posnamemo iz nekega strokovnjaškega učiteljskega časnika. Dotični članek razpravlja o odgoji v samostanih in se nam zdi zategadelj jako važen, ker je tudi med našim kmečkim ljudstvom mnogo takih starišev, ki dajejo ali nameravajo dati svoje otroke (sosebno hčerke) v tem ali unem kloštru izgojevati. Dotični strokovnjak piše med drugim to-le: „Poglejmo enkrat za samostanski zid in takoj spreleti nas groza. Vzgojitelj pravi: „Izgoji mladino k resnici!“ Tukaj pa poseže poduk k laži, ker se ž njega vse izloči in popači, kar se ne strinja z otrpljujočim mnenjem cerkve. Važni, podučni predmeti morajo zaoostati, ker se porabi čas za učenje raznovrstnih molitev in pretemeljitega teoretičnega veronauka. Na umetni način se nauče učenci pozemsko življenje zaničevati in tako se jim vzame pogum za boj, kojega človeško življenje terja. Samostansko učiteljsko osebje se je vsled storjene obljube samo iz človeške družbe izločilo, za svet kot mrtve izreklo in toraj kot „društveni mrtveci“ nima pravice in tudi nebi smelo imeti dovoljenja, žive izgojevati. Njegova modrost in izkušnja opira se le na samostanski red, na tista brezčutna pravila, ki ne poznajo ljubezni in prijateljstva. Klošter je namreč država v državi, z lastnimi postavami in z lastnim vladarjem.

da bi se bil kedaj v spovednici tako obnašal, kakor je ravno slišal, zato reče naslednje fajmoštru:

„Častivredni, jaz si pa ne zamorem domisliti, kdo bi znal ta predrznež biti, o katerem ste mi ravnokar pravili.“ Fajmošter stopi med žagradska vrata ter pogleda tjedoli po cerkvi. Hitro namigne mežnarju, naj k njemu pristopi. „Tam doli le pod korom pri desnem stebri sloni uni trdovratnež.“ pove fajmošter tiho začudenemu mežnarju.

Mežnarju se je takoj zasvitalo v glavi. Razkril in razložil je fajmoštru takoj sledeče: „Častivredni, veste ta reč je tako: Uni mož nikakor ni kak hudomušen ali hudoben človek; tako trdovraten človek pa že celo ni, kakoršnega si vi mislite. Ta revež ima namreč nadležno bolezen, kateri se pravi bolezen svetega Vida ali „Veitstanz.“ Prime ga včasih tako hudo, da ne more ničesar izpregovoriti — tudi ene besede ne. Zvijatakrat in majo samo z glavo in sicer nehoté, brez lastne volje. Gotovo ga je ta bolezen prijala ob koncu spovedi tudi danes v spovednici, toraj revež ni kriv, da je Vas nehote razžalil in ujezil.“

Fajmošter je bil hitro pripravljen storjeno krivico poravnati, toraj reče mežnarju: „Hitro pojdi k njemu ter mu v mojem imenu reči, da naj le pride po masi k sv. obhajilu.“ Mežnar to fajmoštrovo naročilo urno izvrši, toda kočar ga glasno zavrne, da je vsa cerkev slišala: „Če mi je Boga „fauš“, naj ga pa sam ima!“

Tudi fajmošter je slišal te kočarjeve besede tje gor do žagradovih vrat. Spoznavši, da je tega moža zares krivo sodil in ga občutljivo razžalil, podal se je nato še fajmošter sam k njemu pod kor, da ga spravi ter k obhajilu povabi. Da je ta kočar potem res k obhajilu šel, bode še eden ali drugi najstarejših duhovčanov dandanes lahko potrdil. — t — — t —

Zakaj pa vendar pustijo stariši (posebno taki, ki spadajo k boljšim krogom) svojo mladino pod kloštersko komando izgojevati? Tej žalostni prikazni se dajo različni vzroki navesti: 1. Očetje se za odgojo otrok zaradi svojih obilnih opravkov in družbinskih dolžnostij le malo ali pa čisto nič ne brigajo, za izgojo hčer najmanje, ter prepustijo to važno nalogo svojim ženam, ki pa so se čestokrat v kloštru odgojile. 2. Mnogo starišev se za kloštersko odgojo svojih otrok da pregovoriti od priliznjenih zapeljivcev. Prižnica in spovednica, časniki in gospodarstvena odvisnost se od klerikalcev zlorabljujejo v dosego njih namena. Celó šolski poduk jim mora služiti. Svoje navidezne uspehe znajo jako laskavo hvaliti. Poduk v ročnih delih odriiva druge važne podučne predmete. Vsak čas pride otrok s kako novo molitvico domu. Klošter že sam ob sebi zapeljuje neprevidne stariše. Snažnost in vzorni red upljivata očarljivo ter sta past, v katero marsikatera skrbna mati zaide. Pobožne ženske imajo ja časa dovolj in tudi izvrstno umejo, si po ceni delavne moči pridobiti in jih izkoriščati; kar je premalo plačila, to mora „Bog plati“ (Bog lonaj) nadomestiti. 3. Nekatere stariše napeljuje odločenost, bolje rečeno „prevzetnost“, — da dajejo svoje otroke v kloštersko šolo, misleč si, da ondi s siromaštvom manje v dotiko pridejo, kakor pa v drugih javnih šolah. —

To pa je ravno prokletstvo časa, da si nekateri ljudje oči in ušesa zakrivajo le zato, da nebi videli socialnega siromaštva; motijo se toraj samovoljno in se ogoljufajo. Komur je narava in usoda večje duševne dari in bogastvo naklonila, ta ima tudi dolžnost, te prednosti trpečemu človeštvu v prid obrniti, jih temu v službo posvetiti. Otrok naj pogleda tudi v bajto siromaštva, da se v njem od samič vzbudi najžlahtnejše čutstvo človeškega srca: sočutje, ki je mati usmiljenosti. Nobeden otrok se še ni zategadelj pokvaril, ker je sedel z otrokom ubogega delavca v šoli v eni in isti klopi ter delil ž njim svoj kruh. Jako predrzna trditev je, če kdo pravi, da se bogatinov otrok od otroka delavca le nespodobnosti in hudobije nauči. Nespodobnosti imajo vsi otroci. Vzgojitelju so nespodobnosti revnih otrok ljubše, kakor one bogatih, ker so bolj odkrite in se dajo toraj lažkeje zapaziti in odstraniti. Pri skupni izgoji pride nekoliko v poštev le manjša povprečna duševna zmožnost ubogih otrok, toda ta nevarnost je ravno tako v klošterskih kakor v javnih posvetnih šolah neodstranljiva. Kakor je telo, tako zamore biti tudi duša bolana in jaz sem tega mnenja, da učitelj, ki živi med ljudstvom in z ljudstvom in ki je povrhu sam oče družine, (imamo pa tudi v javnih šolah, hvala Bogu, še dokaj izvrstnih in vestnih duhovnikov — katehetov, ki z učitelji sporazumno skrbijo za primerno versko izgojitev šolske mladine — opomba uredništva), preje ima potrebno potrpežljivost in ljubezen in preje razume dušo revnega, bolanega otroka, kakor kaka samostanska sestra, ki se je pred svetom

zaklenila, ki svet zaničuje. Dajte otroku, kar je njegovega, prosto, na podlagi prave državljanske moralnosti utemeljeno šolo! Stopimo na noge in se vprejmo proti vsemu, kar tajnostno deluje ter nam hoče naše najdražje imetje omajati, blagostanje in duševno imetje ljudstva. Kamor pade ta senca, tjekaj leže polnočna tema čez hribe in okna, na razvaline uničene sreče . . .“

Upamo, da je vsebina predstojecih vrst pametnim starišem dovolj umljiva, toraj se zdi nam odveč, o tem vprašanju obširneje razpravljati. Spoznanje in lastni razsodek morata pritrditi: Resnica je.

Vojska med Rusi in Japonci.

Poveljnik ruske posadke v Port Arturju naznanil je svojemu caru, da so Japonci v dnevih od 26. do 29. julija s suhega Port Artur na celi vrsti napadali. Število sovražnika ceni na 70 tisoč mož. Pervé sovražnikove naskoke so Rusi srečno odbili in padlo je baje pri teh napadih 10 tisoč Japoncev. (Nekatera poročila celo trdijo, da je v imenovanih dneh našlo smrt 15 tisoč Japoncev, kar pa ni popolnoma verjetno). Z velikim naporom so se slednjič Japonci vendar-le polastili važne točke, takozvanega „Volčjega hriba.“ Rusi so se jim morali umakniti in so sedaj v trdnjavi popolnoma zaprti. Japonci neprestano bombardirajo ruske utrdbe in tudi mesto. Težke kroglice in šrapneli neprenehoma letijo iz velikanskih topov v mesto in posadka ima vedno dovolj posla z gašenjem ognja, katerega provzročujejo japonske granate in šrapneli.

Japonci trajno pomnoževajo svojo armado pred Port Arturjem in mikado (japonski cesar) je baje strogo zapovedal svojim poveljnikom, da se morajo te trdnjave na vsak način polastiti, naj stane, kar hoče. Celo od severne armade maršira baje velik del (2 diviziji) na jug pred Port Artur, da ga tem preje premagajo. Rusi so si zaradi te važne trdnjave v velikih skrbeh in pravi se, da je celo poveljnik posadke sam že obupal in si vsled tega življenje vzela. Pred Port Arturjem imajo vsled najnovejših poročil sedaj Japonci blizo 100 tisoč mož, 400 topov ali kانونov in 50 možnarjev in tej sili se bodejo Rusi pač težko dolgo upirali.

Ruske bojne ladje so nedavno poskusile uiti iz pristanišča pred Port Arturjem, a na širokem morju so jih japonske ladje napadle ter na vse vetre razškropile; nekaj jih je ušlo nazaj pred Port Artur, druge pa so iskale zavetja v neutralnih pristaniščih. V tem boju je našel smrt ruski admiral Witt-höft, na kojega mesto je stopil knez Uchtomsky. Portaturško pristanišče namreč za ruske ladje ni več dovolj varno, ker Japonci že tudi s suhega nanje streljajo. Kaj radi bi se Rusi pa tudi združili s vladiwostoško eskadro, kar pa se jim sedaj še ni posrečilo.

General Kuropatkin zbira svojo glavno armado pri Liaojangu, kjer se misli Japoncem v bran postaviti. Tamkaj imajo Rusi nakupičenega obilno živeža

in streljiva in bodo to mesto seveda do skrajnosti branili, da ne pride ta zaloga — glavni pogoj njihovega obstanka — sovražniku v roke. Vsaj tako dolgo se mislijo v tem utrjenem mestu vzdržati, dokler jim ne pride po sibirski železnici z domovine zdatnejša pomoč, da se zamorejo sovražnemu prodiranju krepeke upreti in v odločilno bitko spustiti.

Ta vojska je zopet svetu razkrila, kakšna korupcija vlada na Ruskem, posebno v ruski vojni itendanturi. Mnogo najviših vojaških dostojanstvenikov goljufuje državo kar le more. V sporazumljenju z feranti vojaških potrebščin slepari in poneverja, da je groza. Uradniki društva rudečega križa so skoraj sami goljufi, ki hočejo vojsko izkoristiti za svoj žep ter čez noč obogateti. Verhovni ruski poveljnik, general Kuropatkin je se baje carju sam v nekem pisnu pritožil čez ta poneverjanja in goljufije, ki so baje nesla od početka vojske dosedaj tem predrznim in nesramnim sleparjem okrogih 45 milijonov rubljev. Car je baje vojnega ministra na to poročilo precepšteno oštel in vskliknil: „Vsi me goljufajo!“ Protitolikey množici goljufov si car ne ve gomagati; preveč je pobit in potrt vsled neugodnih poročil, ki mu neprestano dohajajo iz bojišča; v višjih uradniških in častniških krogih pa čisto prostodušno pravijo: „Čemur pa je vojska, ako nimamo od nje nobenega dobička?“ Lepa tovaršija je to, kaj ne?!

Tudi vladiwostošča eskadra je odplula iz svojega pristanišča, toda pri otoku Tiušima naletela je na japonske bojne ladje. Začela se je huda pomorska bitka, v kateri so zopet bili Rusi premagani. Izgubili so več ladij, mnogo oficirjev in na stotine možtva.

Spodnje-štajerske novice.

Odbita prošnja. Nj. Veličanstvo presvitli cesarja prošnja dr. Brumen-a za milost oprostitev kazni 14 dnevne zapora odklonil in mora toraj imenovani obsojenec to kazen popolnič odslužiti.

Čuden pankert se je poklotil pred štirinajstimi dnevi v Kamniku na Kranjskem. Krstili so ga na ime „Slovenski Štajerc“; z ozirom na njegove roditelje, botre in dojnico (amo) pa se glasi njegovo popolno ime: „rimski, slovenski-kranjski Štajerc.“ Taka dolga imena se pa težko izgovarjajo, posebno pa se jih pri večkratni rabi človek razizogiblje, toraj ga bomo mi, dokler bode usoda temu revčeku pripustila v tej dolini solz hirati, na kratko „kranjski pankert“ imenovali. Kakor se ničvredna ženska potukne v kak skrit tuj kraj da se iznebi sadu svojega razuzdanega in pregrešnega življenja, v ravno takih okolščinah je tudi ta pankert luč sveta zagledal, ako ne spada med tiste vrste živalij, ki svoje mladiče slepe povržejo. Dojnica tega pankerta je nam dobro znana oseba in z ozirom na njeno vsled preobilno zavžitega alkohola (žganja) hudo omajano zdravstveno stanje lahko brez pomisleka trdimo, da bode dojenček kaj slabo vspeval in bržkone v kratkem svoje mlado življenje končal, posebno